ਵਰਲਡ ਪੰਜਾਬੀ ਟਾਈਮਜ਼
WORLD PUNJABI TIMES

A Punjabi News Protal & Epaper From Winnipeg, Canada

Visit us at : www.worldpunjabitimes.com

Mob: 7973333573, +1 (418) 887-0162

WORLD PUNJABI TIMES REACHING THE WORLD

ਮਾਸਟਰ ਪਰਮਵੇਦ

Epaper World Punjabi Times | 13 ਮਈ 2025 ਦਿਨ ਮੰਗਲਵਾਰ | ਈ-ਪੇਪਰ ਵਰਲਡ ਪੰਜਾਬੀ ਟਾਈਮਜ਼

ਆਓ ਆਪਾਂ ਸੋਚ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਮਨ ਦੇ ਦੀਵੇ ਜਗਾਈਏ, ਅਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਮਿਠਾਸ ਨਾਲ ਜੀਭ ਦੀ ਕੁੜੱਤਣ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਦੇਈਏ।

ਕਲਮ ਅਤੇ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਰਾਹੀਂ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਸੱਦਾ

ਵਰਲਡ ਪੰਜਾਬੀ ਟਾਈਮਜ਼
ਜ਼ਫ਼ਰ ਇਕਬਾਲ ਜ਼ਫ਼ਰ

ਲਿਖਣ ਦੀ ਨਬਜ਼ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਕਲਮ ਦੇ ਮੂਡ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਇੱਕ ਸੱਚੇ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਪਾਠਕ-ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਨਿਕਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਾਲ, ਉਹ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਜੜ੍ਹੀਆਂ ਬੂਟੀਆਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਦੇ ਕਟੋਰੇ ਵਿੱਚ ਪੀਸਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਮਨਾਂ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਧਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਰੱਬ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੁਧਾਈਆਂ ਦੇ ਹੁਨਰ ਨਾਲ ਲਿਖੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਮੋਹਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਲੇਖਕ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਜਿਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਲਿਖਣ ਸ਼ੈਲੀ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਆਨੰਦ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਪਾਠਕ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਉਸ ਯੁੱਗ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਜਾਦੂਈ ਕਲਮ ਨਾਲ ਲਿਖੀ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਕਦੇ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸਿਰਫ਼ ਪਾਠਕ ਹੀ ਕਲਮ ਦੇ ਨਵੇਂ ਕੋਣ ਤੋਂ, ਜੋਸ਼ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਭਰੇ, ਲੁਕੇ ਹੋਏ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਝਲਕ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਧਰਤੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਵਰਗੇ ਫੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਵੱਸਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਨੇ ਅਣਗਿਣਤ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੋਹਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਲਮ ਦਾ ਬੀਜ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਬੀਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਅਤੇ ਤਾਜ਼ੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੇ ਫਲ ਵਧਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਬੋਲੀ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਵੱਡੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਲਿਖਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਲੇਖਕ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਮਾਰਗਾਂ 'ਤੇ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ, ਨਵੀਂ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ, ਬੀਜਾਂ ਵਾਂਗ, ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਇੰਨੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰੁੱਖ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਰੇਕ ਪੱਤੇ ਅਤੇ ਟਾਹਣੀ ਦੇ ਅਣਗਿਣਤ ਅਰਥ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਹਨ, ਹਵਾ ਦੇ ਅਣਗਿਣਤ ਝੱਖੜਾਂ ਵਾਂਗ। ਜਦੋਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਮਨ ਦੀ ਪਿਆਸੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਟਪਕ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ, ਤਾਂ ਰੰਗੀਨ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਬਸੰਤ ਦੀ ਸਿਆਹੀ ਨਾਲ ਕਲਮ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਕਰੋ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਨੰਦਮਈ ਪਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਪਕੜ ਵਿੱਚ ਭਰੋ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਭਾਲੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਇਕਾਂਤ ਦੁਰਲੱਭ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਿੰਗਾਰੀ ਹੋਵੇ। ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਇਕੱਠ ਵਾਂਗ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਨਮਾਨ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਲੇਖਕ ਜਾਂ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇੱਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਫੜਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਇੱਕ ਅਨਮੋਲ ਸਾਥੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ-ਕਦਮਾਂ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਇਸ ਲਈ ਵਧਾਈਆਂ। ਸਾਹਿਤ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਿਉਣ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਹੈ। ਸੱਚਾਈ ਅਤੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦਾ ਸਰੂਰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਉਣ ਨਾਲ, ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋ। ਇਹ ਵਿਲੱਖਣ ਅਤੇ ਦੁਰਲੱਭ ਲੋਕ ਰੇਗਿਸਤਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦੀਵਿਆਂ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਲੈ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭੀੜ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਲੋੜ ਹੈ, ਮਾਨਸਿਕ ਟਕਰਾਅ ਤੋਂ ਪੀੜਤ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਲਣ ਲਈ ਬਾਲਣ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿੱਥੇ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਉੱਚੇ ਕਰਕੇ ਬੈਠੀਆਂ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀ ਜੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਫੈਲਾ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਇਹ ਅਵਸਥਾ, ਦਿਲ ਅਤੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਧਰਤੀਆਂ 'ਤੇ ਵਸ ਕੇ, ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਸੇਜ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ਬੂਦਾਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਲੋਕ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹਨ ਜੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਤੋਂ ਪਰਦੇ ਹਟਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਰਥ ਦੇ ਅਸਲ ਸਾਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਵਿਆਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਮਸਕਾਰਾ ਲਗਾ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਥਾਰਥਵਾਦ ਦਾ ਇੱਕ ਮਨਮੋਹਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਜੋ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਤੱਕ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਨਸ਼ਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਵੀ ਇਸਨੂੰ ਕਲਮ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹਨ। ਉਹ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਚੁੱਪ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਹਰ ਕੋਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਭਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਥੇ, ਗੈਰ-ਮਿਆਰੀ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰਦੇ ਨਾਲ ਢੱਕ ਕੇ ਇੱਕ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਨਕਲੀ ਦੁੱਖ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਲੋਕ ਬੇਲੋੜੇ ਉਦਾਸ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਪੱਥਰ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੜਦੇ ਸਰੀਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦੱਸੇ ਕਿ ਉਹ ਚਾਂਦਨੀ ਰਾਤ ਦੇ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਛਾਂ ਵਿੱਚ ਤੰਬੂ ਲਗਾ ਕੇ ਆਤਮਾ ਦੀ ਠੰਢਕ ਦਾ ਮੁਫ਼ਤ ਵਿੱਚ ਆਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਹਿੰਗੀ ਰਚਨਾ ਆਪਣੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਲਈ ਮੁਫ਼ਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤ ਹੈ। ਇਸ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਘੜੇ ਵਿੱਚ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦਾ ਦੀਵਾ ਬਲਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਘੜੇ ਨੂੰ ਬੇਕਾਰ ਨਾ ਸਮਝੋ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਸੰਭਾਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਲ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸਿੰਘਾਸਣ ਹੈ। ਦਿਲ ਦੇ ਸਿੰਘਾਸਣ 'ਤੇ, ਜਿੱਥੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਸਾਹਿਤ ਹਰ ਜੀਵਤ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਸ ਮੁਕਾਮ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਦੇਸ਼ਹੀਣ ਯਾਤਰਾਵਾਂ 'ਤੇ ਥੱਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਖਿੰਡੇ ਹੋਏ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਵਾਪਸ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਿਰਫ਼ ਸਾਹਿਤ ਹੀ ਇਹ ਹਿੰਮਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠੋ ਅਤੇ ਕਹੋ, "ਦੇਖੋ, ਤੁਹਾਡਾ ਕੱਦ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਉੱਚਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਸੁਣਨ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਵਧਾਓ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਗੱਲਬਾਤ ਮਨਮੋਹਕ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਲੋਕ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਰਸਤਿਆਂ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਦਾ ਹੁਨਰ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਰਸਤੇ ਦੇ ਕੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣੋ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਆਸਾਨੀ, ਚੰਗਿਆਈ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਕੇ, ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹੋ।"

ਜਦੋਂ, ਦੁਨਿਆਵੀ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਵਿੱਚ, ਲੋਕ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀਆਂ ਹਥੇਲੀਆਂ ਤੋਂ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਫੜਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਸਾਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿਲਾਂ ਦਾ ਤਖਤ ਭੇਟ ਕਰਨ ਦਾ ਰਸਤਾ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਮਜ਼ੋਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਫੜਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਕਾਰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਨੋਕ ਨਾਲ ਤੋੜਦਾ ਹੈ, ਸਾਹਿਤ ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ ਦੇ ਟਾਂਕੇ ਸਿਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਹੁਨਰ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੁੜੱਤਣ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਕਿਵੇਂ ਸਾਂਝੇ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ, ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ, ਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੀਣ ਦਾ ਸੱਚਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਨ ਵਿੱਚ ਕਲਮ ਦਾ ਹੱਥ ਹੈ। ਅਤੇ ਇੱਜ਼ਤ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲ ਕਲਮ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸੁਪਨੇ ਸਾਨੂੰ ਬੰਦ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਯੁੱਗ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੁਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵੱਲੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਚੰਗੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਲਈ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਅਮਾਨਤ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਅਣਜਾਣ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਤੁਹਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ।

ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਜੋ ਆਪਣੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲਾਲਟੈਣਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਨਾਲ ਭਰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇੱਕੋ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵੀ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਿੰਤਤ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਸਮੂਹਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਹੀਂ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਾਹਿਤ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਅਤੇ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਇਸਲਾਮ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਰਾਹੀਂ ਬੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਰ ਕੰਨ ਇਸਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਵੇ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਰਣਨੀਤੀ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਸੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਜੁਗਤ ਨੂੰ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ, ਸਾਹਿਤਕ ਸਕੂਲ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋ ਸਕਣ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਇਨਕਲਾਬ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਗੁਆ ਬੈਠੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲਿਖਣ ਦੇ ਰਾਹ ਤੋਂ ਭਟਕ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਤਮਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਹਿੰਮਤ ਨਾਲ ਭਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਦਰਸ਼ਕ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮੰਚ ਵਾਲਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਦਿਲ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ ਸੁਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਓ ਅਤੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਓ। ਇੱਕ ਲਹਿਰ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖੋ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ, ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਚੱਲਣ-ਫਿਰਨ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਦੇਖ ਸਕਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਸੁਧਾਰ ਸਕਣ।

ਇਹ ਉਰਦੂ ਭਾਸ਼ਾ, ਜੋ ਅੱਠ ਸੌ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਨ ਅਤੇ ਯੁੱਗ ਦੇਖੇ ਹਨ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ, ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵੇਖੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਜਿਹੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਭੂਤਕਾਲ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੋਵੇ। ਸਾਹਿਤ ਨੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾਨਸਿਕ ਗਰੀਬੀ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਪੱਥਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਟਣ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਹੀਰੇ ਅਤੇ ਮੋਤੀ ਕੱਢਣ ਦੇ ਆਸਾਨ ਤਰੀਕੇ ਦਿਖਾਏ ਹਨ। ਹਰ ਕਿਤਾਬ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਲਿਖਤ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਦਾਣਾ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਸੁਆਦੀ ਫਲ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਜੋ ਰੂਹ ਨੂੰ ਮਿਠਾਸ ਨਾਲ ਭਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਆਤਮਾ ਉੱਤੇ ਲੱਗੇ ਹੰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੰਕਾਰ ਦੇ ਬਦਬੂਦਾਰ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਉਤਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਦਰਵੇਸ਼ ਦੇ ਖੁਸ਼ਬੂਦਾਰ ਤੱਪੜ ਨੂੰ ਪਹਿਨਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਸਾਹਿਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਕੇ ਜ਼ਮੀਰ ਦੇ ਜੱਜ ਅੱਗੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਉਹ ਬ੍ਰਹਮ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਹਰ ਚੰਗੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਦਾਨ ਦਾ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਸ਼ੁੱਧ ਭਾਸ਼ਾ ਸਮਾਜ ਦੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ਬੂਦਾਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਲਈ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਕੀਮਤ ਉਸਦੀ ਜੀਭ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਾਪੀ ਲੋਕ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਜੀਵਨ-ਰਹਿਤ ਨਾਲ ਸਿੰਜ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਾਂਗ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਅਸਾਧਾਰਨ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਪੈਗੰਬਰ ਧਰਮ ਦੇ ਰਾਖੇ ਬਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਵਟ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ, ਉਹ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਕਾਇਮ ਰਹੇ। ਫਿਰ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਦਰਵੇਸ਼ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸਵਰਗੀ ਵਿਗਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਿੰਡਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹਰ ਧਰਮ ਦੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਬਿਨਾਂ ਨਾ ਰਹਿ ਸਕੇ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਲੇ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਇਸ ਚਮਤਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਲੀਲ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਵਿਆਖਿਆਕਾਰਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਇਹ ਨਾ ਦੇਖੋ ਕਿ ਇਹ ਕੌਣ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਦੇਖੋ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣੇ ਜਾਵੋ ਜੋ ਸੱਚ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਨ।" ਸਾਹਿਤ ਨੇ ਅੱਗ ਬੁਝਾਊ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਧੀਮੀ ਅਤੇ ਮਿੱਠੀ ਸੁਰ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਪਲੇਟ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ, ਇਹ ਇਸਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਤੁਹਾਡਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਜੋ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ, ਕਿ ਇੱਥੇ ਗੁਲਾਮ ਕੁੜੀ ਰਾਣੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਣੀ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਲੁਕਾ ਕੇ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਭਾਸ਼ਾ ਉੱਤੇ ਪੈਣ ਲੱਗ ਪਵੇਗਾ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਤੁਹਾਡੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਕਲਾ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਚਲਾਉਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਕਾਵ ਦੀਆਂ ਟਾਹਣੀਆਂ 'ਤੇ ਸ਼ਾਨ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਮਾਣਮੱਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਬਿਸਤਰਾ ਬਣਾ ਸਕਣ।

ਚੇਅਰਮੈਨ ਢਿੱਲਵਾਂ ਨੇ 'ਸਿੱਖਿਆ ਕ੍ਰਾਂਤੀ' ਮੁਹਿੰਮ ਤਹਿਤ 3 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਚੈੱਕ ਵੰਡੇ

ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਮੁਹਿੰਮ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ : ਇੰਜੀ. ਢਿੱਲਵਾਂ

ਵਰਲਡ ਪੰਜਾਬੀ ਟਾਈਮਜ਼
ਟਿੰਕੂ ਕੁਮਾਰ

ਕੋਟਕਪੂਰਾ, 13 ਮਈ : ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਰਾਜ ਅੰਦਰ ਚਲਾਈ ਪੰਜਾਬ ਸਿੱਖਿਆ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਮੁਹਿੰਮ ਤਹਿਤ ਅੱਜ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜਿਲ੍ਹਾ ਯੋਜਨਾ ਬੋਰਡ ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਅਖਤਿਆਰੀ ਕੋਟੇ ਵਿੱਚੋਂ ਡਾ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਂਭੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਲੜਕੀਆਂ ਫਰੀਦਕੋਟ ਨੂੰ 2 ਲੱਖ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਸਿਬੀਆਂ ਬਲਾਕ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਨੂੰ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਚੈਕ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਵੰਡੇ ਗਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਇਹ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸੁਧਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਆਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਬਹੁਤ ਜਰੂਰੀ ਅਤੇ ਮੁਢਲੀ ਜਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ ਜਾ ਰਹੀ। ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਅਪਡੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮਿਲਣ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਮਿਆਰ ਉੱਪਰ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਰਾਸ਼ੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਤਾਂ ਜ਼ੋ ਸਾਡੇ ਬੱਚੇ ਚੰਗੀ ਵਿੱਦਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਖਿੱਤੇ ਤੇ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਮ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਸਕੂਲ ਫਰੀਦਕੋਟ, ਸਕੂਲ ਦਾ ਸਮੂਹ ਸਟਾਫ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹੋਰ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਥਾਣਿਆਂ ਤੇ ਚੌਕੀਆਂ ਨੂੰ ਜਰੂਰੀ ਸਮਾਨ ਦੀ ਵੰਡ

ਨਸ਼ਾ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਡਰੱਗ ਡਿਟੈਕਸ਼ਨ ਕਿੱਟਾਂ ਦੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਵੰਡ : ਡਾ. ਪ੍ਰਗਿਆ ਜੈਨ

ਵਰਲਡ ਪੰਜਾਬੀ ਟਾਈਮਜ਼
ਟਿੰਕੂ ਕੁਮਾਰ

ਕੋਟਕਪੂਰਾ, 13 ਮਈ : ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਅਧੀਨ, ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ ਫਰੀਦਕੋਟ ਡਾ. ਪ੍ਰਗਿਆ ਜੈਨ ਵੱਲੋਂ ਥਾਣਿਆਂ ਅਤੇ ਚੌਕੀਆਂ ਦੀ ਰੂਪ-ਨੁਹਾਰ ਬਦਲਣ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੱਜ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਜਿਲ੍ਹਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਸਾਰੇ ਥਾਣਿਆ ਅਤੇ ਚੌਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਵੈਲਫੇਅਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਜਰੂਰੀ ਸਮਾਨ ਦੀ ਵੰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਵੰਡ ਮਨਵਿੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਸ.ਪੀ. (ਸਥਾਨਿਕ) ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਮੈਸ ਦੇ ਬਰਤਨਾਂ ਦੇ 14 ਸੈਂਟ, 07 ਕੰਪਿਊਟਰ ਸੈਂਟ, 10 ਅਲਮਾਰੀਆਂ, 07 ਇੰਨਵਰਵਟਰ ਸੈਟ, 20 ਫੋਲਡਰ ਬੈਰੀਗੇਟ, 100 ਪੀਸ ਸੇਫਟੀ ਬੈਟਨ ਅਤੇ 100 ਪੀਸ ਰਿਫਲੈਕਟਰ ਕਰਾਸ

ਬਿਲਟ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਡਰੱਗ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਹੋਰ ਸੁਚਾਰੂ ਜਾਂਚ ਲਈ ਡਰੱਗ ਡਿਟੈਕਸ਼ਨ ਕਿੱਟਾਂ ਦੀ ਵੀ ਵੰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਚੱਲ ਰਹੀ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਮਿਲੇਗੀ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਡਾ. ਪ੍ਰਗਿਆ ਜੈਨ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ ਫਰੀਦਕੋਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਰੀਦਕੋਟ ਪੁਲਿਸ ਸਾਰੇ ਥਾਣਿਆਂ ਅਤੇ ਚੌਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਰੂਰੀ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਗਾਤਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਥਾਂਵਾਂ ਦੀ ਨੁਹਾਰ ਨਹੀਂ ਬਦਲੀ, ਸਗੋਂ ਥਾਣਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਅਤੇ ਕੰਮਕਾਜੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧੀਆ ਬਣਾਉਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਥਾਣਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਰਤਨ, ਕੰਪਿਊਟਰ, ਅਲਮਾਰੀਆਂ, ਇਨਵਰਟਰ, ਸੇਫਟੀ ਉਪਕਰਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਰੂਰੀ ਸਾਮਾਨ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਾਨ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਸਹੂਲਤ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਥਾਣਾ ਕਾਰਜਸ਼ੈਲੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੁਚੱਜਾ ਬਣਾਏਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਜਿਕਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਸ਼ਾ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਡਰੱਗ ਡਿਟੈਕਸ਼ਨ ਕਿੱਟਾਂ ਦੀ ਵੀ ਵੰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਕਦਮ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਗੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਰਹਿਣ।

ਪਿੰਡ ਸ਼ੇਖੂ ਦੇ ਮਨਰੇਗਾ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਪੱਖਪਾਤ ਅਧਾਰ ਤੇ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਸਰਪੰਚ ਅਤੇ ਮੇਟ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਭਾਰੀ ਰੋਸ

ਮਨਰੇਗਾ ਮੇਟ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇਣ ਤੇ ਉੱਤਰੀ

ਵਰਲਡ ਪੰਜਾਬੀ ਟਾਈਮਜ਼
ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਚਹਿਲ

ਸੰਗਤ ਮੰਡੀ 13 ਮਈ : ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਖੌਤੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਹਰੇਕ ਵੱਡੇ ਛੋਟੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਖੌਫ ਭੁਲਾ ਕੇ ਬੇਲਗਾਮ ਹੋਏ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ਇਸ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਅਕਸਰ ਗਿਣੇ ਚੁਣੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਚੈਨਲਾਂ ਦੀ ਸੁਰਖੀ ਬਣਦੀਆਂ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਹਾਲਾਤ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਵਿਗੜ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਅਤੇ ਮਨਰੇਗਾ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਹਾਜਰੀ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮੇਟ ਆਦਿ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਮਨਮਰਜੀਆਂ ਕਰਨ ਤੇ ਉਤਰੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀ ਪਿੰਡ ਅਜਿੱਤ ਗਿੱਲ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਬੇਟੇ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਰੇਗਾ ਮਜ਼ਦੂਰ ਬਣ ਕੇ ਸਿਰਫ ਹਾਜ਼ਰੀ ਪਾ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਖਾਣ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਵੀ ਨਸ਼ਰ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਹੁਣ ਵੀ ਕੁਝ ਇਸ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਜੁਲਦਾ ਮਾਮਲਾ ਪਿੰਡ ਸ਼ੇਖੂ ਬਲਾਕ (ਸੰਗਤ ਮੰਡੀ) ਤਹਿਸ਼ੀਲ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਤੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮਨਰੇਗਾ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਸ਼ੇਖੂ ਦੇ ਮਨਰੇਗਾ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਨੇ ਕੇ ਪਿੰਡ ਸ਼ੇਖੂ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਤੇ ਮੋਜੂਦਾ ਪੰਚਾਇਤ ਅਤੇ ਨਰੇਗਾ ਮੇਟ ਅੱਧੇ ਗ਼ਰੀਬ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਗ਼ਰੀਬ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਨਰੇਗਾ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਨਰੇਗਾ ਮੇਟ ਆਪਣੇ ਚਾਹੁੰਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਕੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਾਉਣ ਲਈ ਸੱਦ ਕੇ 11.30 ਤੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਮੋੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾ ਨੇ ਫ਼ੋਨ ਕਰਕੇ ਨਰੇਗਾ ਮੇਟ ਵੀਰਪਾਲ ਕੌਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਮਨਰੇਗਾ ਦਾ ਕੰਮ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ਼ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਕੂਲ਼ ਕੋਲ ਜਿੰਨੇ ਰੁਪਏ ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਨਰੇਗਾ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਸਕੂਲ ਕੋਲ ਰੁਪਏ ਘੱਟ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਰਹਿੰਦੇ ਮਜਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਘਰੇ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਸਿਰਫ ਇਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਕਤ ਮੇਟ ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀ ਕੁੱਝ ਚੈਨਲਾਂ ਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਖਬਰਾਂ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇਣ ਤੇ ਉੱਤਰ ਆਈ। ਇੱਥੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲ਼ੇ ਬਹੁਤੇ ਮਨਰੇਗਾ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਬੀ ਡੀ ਪੀ ਓ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਰੇਗਾ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਂ ਤਾਂ ਜੋਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰ ਸਕਣ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾ ਕੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਮੋਜੂਦਾ ਪੰਚਾਇਤ ਤੇ ਮਨਰੇਗਾ ਮੇਟ ਵਿਰੁੱਧ ਬਣਦੀ ਕਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਮਨਰੇਗਾ ਮੇਟ ਬਦਲ ਕੇ ਨਵੇਂ ਮੇਟ ਲਾਏ ਜਾਣ।

ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਖੋਜ-ਭਰਪੂਰ ਅਤੇ ਬਹੁਮੁੱਲੀ ਪੁਸਤਕ

ਵਰਲਡ ਪੰਜਾਬੀ ਟਾਈਮਜ਼
ਪ੍ਰੋ. ਨਵ ਸੰਗੀਤ ਸਿੰਘ

ਨਡਾਲਾ (ਕਪੂਰਥਲਾ) ਵਾਸੀ ਡਾ. ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ ਖੋਜੀ ਬਿਰਤੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸਕਾਲਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਦੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਬਤੌਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪ੍ਰਾਧਿਆਪਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪਾਵਨ ਨਗਰ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸੰਪਾਦਿਤ ਕਿਤਾਬ (ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਗੌਰਵ : ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ) ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਹੋਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੀਆਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਰੁੱਤਾਂ, ਰਾਜੇ ਮਹਿਲੀਂ ਚੰਬਾ ਖਿੜਿਆ, ਸੁੰਦਰ ਮੁੰਦਰੀਏ ਹੋ, ਦਾਸਤਾਨ-ਇ-ਦਸਤਾਰ, ਮਹਾਨਤਮ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ (ਅਨੁਵਾਦ), ਬਲਿਹਾਰੀ ਕੁਦਰਤ ਵੱਸਿਆ, ਦਸਤੂਰ-ਇ-ਦਸਤਾਰ, ਅਤੀਤ ਦੇ ਪ੍ਰਛਾਵੇਂ ਅਤੇ ਦਰੀਚਾ-ਇ-ਦਸਤਾਰ, ਕੱਤਕ ਕਿ ਵਿਸਾਖ? ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਆਦਿ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਨ।

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਯੂਰਪੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਥ ਵਾਲਸਾਲ, ਯੂਕੇ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਡਾ. ਘੁੰਮਣ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵੱਡ-ਆਕਾਰੀ ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕਿਤਾਬ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ – 'ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ : ਦੂਜਾ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ' (ਪੰਨੇ : 212; ਮੁੱਲ : 200/- ਰੁਪਏ)। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 555ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ। ਮੁੱਖਬੰਦ (ਡਾ. ਪਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ), ਦੋ ਸ਼ਬਦ (ਡਾ. ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ, ਮੋਤਾ ਸਿੰਘ ਸਰਾਏ) ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ (ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ) ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ 25 ਚੈਪਟਰ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਅਨੁਲੱਗ -1 ਤੋਂ ਅਨੁਲੱਗ -7 (ਪੰਨੇ 199-206) ਤੱਕ ਵੱਖ ਵੱਖ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਫ਼ੋਟੋ/ ਉਤਾਰੇ ਵਜੋਂ ਉਧ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ (48 ਪੰਜਾਬੀ, 16 ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ; ਪੰਨੇ 207-212) ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਮੋਤਾ ਸਿੰਘ ਸਰਾਏ, ਡਾ. ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਲਾਂਬੜਾਂ, ਪ੍ਰਿੰ. ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਏ, ਡਾ. ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਡਾ. ਸੁਭਾਸ਼ ਪਰਿਹਾਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬਿਰਤੀ ਦੀ ਬਜਾਇ ਤਾਰਕਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ : ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿਛੋਕੜ (ਪੰਨੇ 21-29) ਵਿੱਚ ਡਾ. ਘੁੰਮਣ ਨੇ ਰਾਮ ਜੱਸ, ਰਾਮ ਸੁਖ ਰਾਓ, ਅਲੈਗਜ਼ੈਂਡਰ ਕਨਿੰਘਮ, ਜਨਮਸਾਖੀਆਂ ਆਦਿ ਦੇ ਹਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਕਦੋਂ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਬਣਿਆ, ਇਹ ਖੋਜ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਕਨਿੰਘਮ ਨੇ ਇਸਦੇ 32 ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਤੇ 5556 ਦੁਕਾਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਵਾਬ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਸਾਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਣਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ ਸ਼ਸਤਰਬੱਧ ਅਕਾਲੀ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ।

ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ : ਇਤਿਹਾਸਕ ਖੰਡਰ ਤੇ ਇਮਾਰਤਾਂ (ਪੰਨੇ 31-37) ਵਿੱਚ ਕਿਲ੍ਹਾ ਸਰਾਏ, ਪੁਰਾਤਨ ਪੁਲਾਂ ਦੇ ਖੰਡਰ, ਚਿੱਟੀ ਮਸੀਤ, ਕਿਲ੍ਹੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਾਹੀ ਮਸੀਤ, ਕੋਸ ਮੀਨਾਰ ਅਤੇ ਹਦੀਰਾ/ਮਕਬਰਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਮੁਗਲ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਬਣੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ੀਰਾ/ਹਦੀਰਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਲੇਖਕ ਮੁਤਾਬਕ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 550 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸਦੀ ਦਿੱਖ ਸੰਵਾਰਨ ਲਈ ਪਾਰਕ ਬਣਾ ਕੇ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਦਾ ਨਵਾਬ, ਦੌਲਤ ਖਾਂ ਲੋਧੀ (ਪੰਨੇ 39-48) ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਨਵਾਬ ਦੌਲਤ ਖਾਂ ਲੋਧੀ ਦਾ ਹੀ ਵਸਾਇਆ ਹੋਇਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਨਮਸਾਖੀਆਂ : ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਮਿਥਿਹਾਸਕ (ਪੰਨੇ 50-56) ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਜਨਮਸਾਖੀ, ਪੁਰਾਤਨ ਜਨਮਸਾਖੀ, ਭਾਈ ਮਿਹਰਬਾਨ ਵਾਲੀ ਜਨਮਸਾਖੀ, ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ ਜਨਮਸਾਖੀ, B-40 ਜਨਮਸਾਖੀ ਅਤੇ LDP-194 ਜਨਮਸਾਖੀ ਆਦਿ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ/ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਨੂੰ ਭਾਗ ਲੱਗਣੇ (ਪੰਨੇ 58-62) ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਨਗਰੀ ਵਿੱਚ ਮੁਕਾਮ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਕਲਮਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਵੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਚੂੜਾਮਣੀ ਦੀਆਂ ਕਾਵਿ ਪੰਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹਵਾਲੇ ਵਜੋਂ ਉਧ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸ਼ਾਹੀ ਮੋਦੀਖਾਨਾ ਸੰਭਾਲਣਾ (ਪੰਨੇ 64-70) ਵਿੱਚ ਜਨਮਸਾਖੀਆਂ, ਕਨਿੰਘਮ, ਮੋਰਲੈਂਡ, ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਗਿ. ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ, ਮੋਹਸਿਨ ਫ਼ਾਨੀ, ਡਾ. ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਮੈਕਾਲਿਫ਼ ਆਦਿ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਸਟੋਰਕੀਪਰ, ਮੋਦੀ, ਨੌਕਰ, ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਆਦਿ ਵਜੋਂ ਚਿਤਰਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਉਂਜ ਸਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਇਕਮੱਤ ਹਨ ਕਿ 'ਤੇਰਾਂ' ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਮੇਂ ਉਹ 'ਤੇਰਾ ਤੇਰਾ' ਕਹਿ ਕੇ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਸੌਂਪ ਦਿੰਦੇ ਸਨ।

ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕਾਰ ਵਿਹਾਰ (ਪੰਨੇ 72-74) ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਿੱਤ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਵੇਰੇ ਵੇਈਂ ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦੇ, ਖਰਬੂਜ਼ੇ ਸ਼ਾਹ ਵਰਗੇ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ, ਰੱਬੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ, ਘਰ-ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਤੇ ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਸਨ।

ਦੀਪ ਤੋਂ ਦੀਪ ਜਗੇ (ਪੰਨੇ 76-77) ਵਿੱਚ ਮਲਸੀਹਾਂ ਦੇ ਚੌਧਰੀ ਭਾਗੀਰਥ, ਮਨਸੁਖ, ਰਾਜਾ ਸ਼ਿਵਨਾਭ ਆਦਿ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ-ਮਿਲਾਪ ਨਾਲ ਜੀਵਨ-ਸ਼ੈਲੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਆਉਣ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਵਿਆਹ : ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਕਿ ਤਲਵੰਡੀ? (ਪੰਨੇ 79-83) ਵਿੱਚ ਵਿਭਿੰਨ ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਉਧ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਲੇਖਕ ਨੇ ਨਿਰਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਤਲਵੰਡੀ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀਚੰਦ ਤੇ ਲਖਮੀਦਾਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਵੀ ਤਲਵੰਡੀ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਵਿਖੇ ਸ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਜਨਮ ਸੰਬੰਧੀ ਪਰੰਪਰਾ ਦੇ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਤਲਵੰਡੀ (ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ) ਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਜਾਣਾ ਵੀ ਹੈ।

ਵੇਈਂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼, ਜਲ ਸਮਾਧੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਾਪ (ਪੰਨੇ 85-93) ਨਾਂ ਦੇ ਚੈਪਟਰ ਵਿੱਚ ਲੇਖਕ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਖੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੈਰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਅਸੁਭਾਵਿਕ ਵੀ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸਾਹਧਾਰੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਦੋ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਕਦਾਚਿਤ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਸ ਵਾਕਿਆ ਨੂੰ ਤਰਕਸੰਗਤ ਤੇ ਪਰਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਮਤਿ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਤੇ ਏਧਰ ਓਧਰ ਹੋ ਗਏ ਹੋਣਗੇ। ਵੇਈਂ ਨੇੜੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ ਹੋਣਗੇ, ਇਕਾਂਤਵੱਸ ਸਮਾਧੀ ਵਿੱਚ ਖੁੱਭ ਗਏ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਓਸੇ ਘਾਟ ਉੱਤੇ ਐਨ ਉਸੇ ਵਕਤ ਆ ਨਿਕਲੇ ਹੋਣਗੇ। ਅਗਲੇ ਅਧਿਆਇ ਵੇਈਂ ਪਰਵੇਸ਼ ਵਾਕਿਆ : ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ (ਪੰਨੇ 95-101) ਵਿੱਚ ਸੀਐੱਚ ਪੇਨੇ, ਮੈਕਾਲਿਫ਼ ਆਦਿ ਦੇ ਹਵਾਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਇਕਾਂਤਵਾਸ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਗੁਰੂ ਉਪਾਧੀ ਧਾਰਨ ਦਿਵਸ : ਕੱਤਕ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ (ਪੰਨੇ 103-108) ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੱਤਕ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਦਿਨ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਹੈ, ਉਥੇ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਵਿਖੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੁਨਰ ਜਨਮ ਵੀ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਉਪਾਧੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਪਵਿੱਤਰ ਕਾਲੀ ਵੇਈਂ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਥੀਂ ਨਸੀਬ ਹੋਈ।

... ਨਾ ਕੋ ਹਿੰਦੂ ਨ ਮੁਸਲਮਾਨ (ਪੰਨੇ 110-114) ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਾਜ਼ੀ ਤੇ ਨਵਾਬ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸਹੀ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ।

ਰਬਾਬ ਅਤੇ ਭਾਈ ਫਿਰੰਦਾ (ਪੰਨੇ 116-119) ਵਿੱਚ ਲੇਖਕ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਰਬਾਬ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ 6 ਪੰਕਤੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਕੇ ਭਾਈ ਫਿਰੰਦੇ ਦੇ ਨਗਰ ਅਸਕਪੁਰ ਬਾਰੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਗਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਇਹਦੀ ਥਾਂ ਭੈਰੋਆਣਾ ਵਿਖੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਬਾਬਸਰ ਦੀ ਨਿਸ਼ਨਦੇਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਬੇਬੇ ਨਾਨਕੀ ਵੱਲੋਂ ਨਸੀਹਤ (ਪੰਨੇ 121-126) ਵਿੱਚ ਮਰਦਾਨੇ ਦੀ ਸੰਖਿਪਤ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀਆਂ ਤੇ ਚੱਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੈਰਾਗ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸੰਗੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਚਿਤਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਭੈਣ ਨਾਨਕੀ ਨੇ ਮਰਦਾਨੇ ਦੀ ਸੰਸਾਰਕ ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਕੁਝ ਰੁਪਏ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਜੋ ਭੁੱਖ ਪਿਆਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕੇ।

ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਤੋਂ ਵਿਦਾਇਗੀ (ਪੰਨੇ 128-131) ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਵਕ ਪਲਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਜਗਤ-ਜਲੰਦੇ ਨੂੰ ਤਾਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਲੰਮੀਆਂ ਉਦਾਸੀਆਂ ਤੇ ਚੱਲੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਗਲਾ ਭਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਸਜਲ ਹੋ ਉਠਦੀਆਂ ਹਨ – "ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਜ਼ਿਮੀ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਦਸਤਾਰ ਜਿਵੇਂ ਅਸਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਛੂਹਣ ਲੱਗੀ ਸੀ...।"

ਚੜ੍ਹਿਆ ਸੋਧਣ ਧਰਤ ਲੋਕਾਈ (ਪੰਨੇ 133-139) ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਉਦਾਸੀਆਂ ਤੇ ਚੱਲਣ ਦਾ ਸਮਾਂ 1502 ਈ. ਦੇ ਆਸਪਾਸ ਦਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪਹਿਲੀ ਉਦਾਸੀ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਰੀਬ 6462 ਮੀਲ ਲੰਮਾ ਪੈਂਡਾ ਤੈਅ ਕੀਤਾ।

ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਮਿਸ਼ਨ ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ ਵੱਲ (ਪੰਨੇ 141-143) ਵਿੱਚ ਸਿੱਧਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਅਤੇ 'ਸਿੱਧ ਗੋਸਟਿ' ਬਾਣੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਭੈਣ ਨਾਨਕੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਅਤੇ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ (ਪੰਨੇ 145-147) ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਦੂਜੀ/ਤੀਜੀ ਉਦਾਸੀ ਤੋਂ ਬਾਦ ਤੇ ਅਗਲੀ ਉਦਾਸੀ ਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭੈਣ ਨਾਨਕੀ ਅਤੇ ਭਾਈਆ ਜੈ ਰਾਮ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਬੀਜ-ਭੋਇੰ : ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ (ਪੰਨੇ 149-152) ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 8-10 ਸਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ। ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਨੇਮਾਂ – ਕਿਰਤ ਕਰਨਾ, ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਤੇ ਵੰਡ ਛਕਣਾ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਸੇ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਦ੍ਰਿੜ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੂਲਮੰਤਰ (੧ਓ ਤੋਂ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ) ਵੀ ਏਸੇ ਥਾਂ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤਾ।

ਸੁਲਤਾਨ ਪੁਰਿ ਭਗਤ ਭੰਡਾਰਾ (ਪੰਨੇ 154-158) ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਏਥੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਬਣੇ ਭਗਤਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੀ 11ਵੀਂ ਵਾਰ ਦੀ 13ਵੀਂ ਤੇ 14ਵੀਂ ਪਉੜੀ ਵਿੱਚ ਆਏ ਹਨ। ਯਾਨੀ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ, ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਬਣਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ।

ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਵਿਖੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਗੁਰਧਾਮ (ਪੰਨੇ 160-179) ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ 6, ਬੇਬੇ ਨਾਨਕੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ 2, ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ/ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ 1 ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦਾ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵਰਣਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਕਰਾਮਾਤੀ ਕਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਓਤਪੋਤ ਹੈ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ (ਪੰਨੇ 181-184) ਵਿੱਚ ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਸ ਨਗਰ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਅਣਗਿਣਤ ਗਾਥਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਅਜੇ ਵੀ ਓਥੇ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਹਨ।

ਪਵਿੱਤਰ ਵੇਈਂ ਦੀ ਪੁਨਰ-ਸੁਰਜੀਤੀ : ਸੰਤ ਸੀਚੇਵਾਲ (ਪੰਨੇ 186-192) ਚੈਪਟਰ ਵਿੱਚ ਸੰਤ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀਚੇਵਾਲ ਨੂੰ ਵੇਈਂ-ਸਫ਼ਾਈ ਅਭਿਆਨ ਦੇ ਸੂਤਰਧਾਰ ਵਜੋਂ ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬਦਲੇ 2017 ਵਿੱਚ 'ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ' ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ 2024 ਤੋਂ ਉਹ ਰਾਜਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹਨ।

ਆਖਰੀ ਅਧਿਆਇ ਅਜੋਕਾ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ (ਪੰਨੇ 194-198) ਵਿੱਚ ਲੇਖਕ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਦੀ ਮਹੱਤਾ 'ਦੂਜਾ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ' ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੈ। 1947 ਵਿੱਚ ਇਹ ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਕਸਬਾ ਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 500 ਅਤੇ 550-ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਤੇ ਇਸਦੀ ਆਭਾ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਫੈਲੀ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਸ ਨਗਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਕੁਝ ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਜੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਡਾ. ਘੁੰਮਣ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਜਨਮਭੂਮੀ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦੋ ਥਾਂਵਾਂ (ਪੰਨਾ 48 ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਅਤੇ ਪੰਨਾ 184 ਤੋਂ ਬਾਦ) ਤੇ 16+20 ਰੰਗੀਨ ਤਸਵੀਰਾਂ ਹਨ। ਹਰ ਅਧਿਆਇ ਦਾ ਆਰੰਭ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪੰਕਤੀਆਂ (ਕਾਵਿ/ਵਾਰਤਕ) ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ, ਜਨਮਸਾਖੀਆਂ, ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਅੱਲਾਮਾ ਇਕਬਾਲ, ਓਸ਼ੋ, ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਆਦਿ ਦੇ ਕਲਾਮ ਵਿੱਚੋਂ ਹਨ। ਵਧੀਆ ਗਲੇਜ਼ਡ ਪੇਪਰ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਵੱਡੇ ਆਕਾਰ ਵਾਲੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਲਈ ਮੈਂ ਡਾ. ਘੁੰਮਣ ਦਾ ਅਭਿਨੰਦਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਮਤਿ ਨਾਲ ਸੌ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਧਰਮੱਗ ਧਰਤੀ 'ਦੂਜਾ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ' ਹੈ। ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕੀਤੀ ਹੈ (ਰੋਪੜ ਨੂੰ ਰੂਪਨਗਰ, ਮੋਹਾਲੀ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ, ਸੁਨਾਮ ਨੂੰ ਸੁਨਾਮ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ, ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ ਆਦਿ), ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਅਤੇ ਭੈਣ ਨਾਨਕੀ ਦੇ ਨਾਵਾਂ/ਯਾਦਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਲ ਕੇ ਦੂਜਾ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ/ਨਾਨਕੀ ਨਗਰ/ਨਾਨਕ ਨਗਰ ਰੱਖ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।